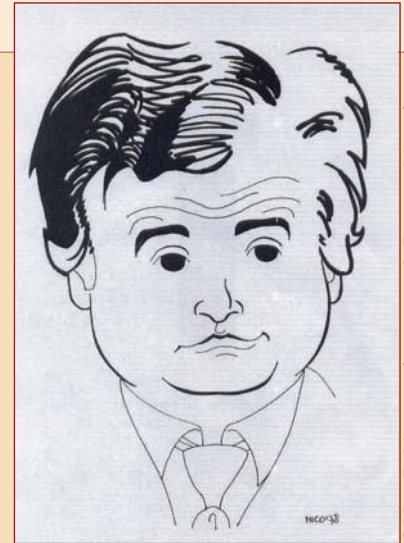

Hans Vervoort **HET BEDRIJF: FRAGMENT**

Rinus en de seks-lawine

© Nico Bakker 1978 (cartoon in de Personeelskrant)

Toen de seksuele revolutie uitbrak in de Flowerpower-tijd van de jaren zeventig breidde de Zetters-advantentierubriek van Vrij Nederland zich in snel tempo uit met vele pagina's erotische hartenwensen en experimenten die in de ordentelijke kranten geweigerd werden. Zo kreeg het succesvolle Vrij Nederland er nog vele randlezers bij. 'Kun je niet eens uitzoeken hoeveel dat er zijn?' was de eerste vraag van hoofdredacteur Rinus Ferdinandusse aan Hans Vervoort, opinieonderzoeker en beginnend schrijver, en zojuist in dienst getreden bij de Weekbladpers, uitgeverij van Vrij Nederland, Opzij, Voetbal International. De directie wilde modern zaken doen en het was de bedoeling dat hij uitzocht wie eigenlijk de lezers van die bladen waren. Hij bezocht Rinus om erover te praten.

De hoofdredacteur huisde in een grote hoekkamer op de eerste verdieping en had zicht op zowel de Kloveniersburgwal als de Raamgracht. Hij zat aan een lange conferentietafel die geheel was overdekt met boeken, kranten, tijdschriften. Méér dan overdekt, de tafel was royaal bedolven onder het drukwerk. Rinus keek welwillend toe hoe Hans enkele stapels wegduwde om wat ruimte te maken voor zijn blocnote. Hij was een kleine man, massiever gebouwd dan je op het eerste gezicht dacht. Op zijn hoofd een onstuimige bos golvend haar, de Abe Lenstra van de journalistiek. Met zijn alerte donkere kraalogen sloeg hij elke beweging van zijn gast gade, zijn gezicht stond op interesse. Het was een warme junidag en hij had zijn das afgedaan en enkele knopen van zijn lichtblauwe overhemd geopend. Een royale portie krullend donker borsthaar was te zien. Zou Rinus ermee willen pronken?

Dat moest haast wel, Rinus was niet iemand die zomaar iets deed. Hans had zelf geen borsthaar en was daar tot nu toe niet rouwig om geweest. Maar als een opinieleider als Rinus ermee te koop liep zou het misschien toch een gemis zijn.

'Ik haal koffie voor je,' zei Rinus en stond op. 'We hebben thermoskannen en soms kopjes. Als iemand de moeite heeft genomen ze eindelijk eens af te wassen.' Er was natuurlijk geen sprake van dat hij de vrouwen van het redactiesecretariaat kon vragen koffie te brengen. Hij liep naar het redactiekeukentje om de hoek en bleef geruime tijd weg.

Huishoudelijk gemopper behoorde tot Rinus' standaardonderwerpen, had Hans al bij voorgaande gelegenheden gemerkt. Rinus, zelf ook oud-redacteur van het studentenblad Propria Cures, had hem twee jaar eerder gevraagd of hij columns voor Vrij Nederland wilde maken. Hij schreef er een paar, over beginnende longkanker, over voetbal, over links zijn, over het feminisme. En toen merkte hij dat hij alle onderwerpen had gehad waar hij over kon schrijven, zijn meningen waren op.

'Ik geloof dat ik klaar ben, ik heb niets meer te vertellen,' zei hij tegen de verbaasde Rinus, die zoveel eerlijkheid niet gewend was. Hij begon te lachen. Het was een geluidloze exercitie. Rinus mimede een lach door zijn mond halfopen te zetten en de mondhoeken op te trekken. Bij zijn ogen ontstonden dan kraaienvoetjes en tezamen

volstond dit als lach. Bij speciale gelegenheden liet Rinus er geluid bij horen. Maar deze keer hield hij het stil.

'Jammer,' zei hij en liet het erbij. Hans had gehoord dat sommige van zijn columns op bezwaren waren gestuit bij Jan Rogier, het linkse geweten van de redactie, misschien kwam het Rinus dus wel goed uit. 'Hier is je koffie,' zei Rinus toen hij met twee koppen binnenkwam, één in elke hand. 'Had je nou suiker gewild?'

'Nee, geen suiker, geen melk,' zei Hans en Rinus knikte tevreden. Hij had goed gegokt. Hij ging aan het hoofd van de tafel zitten en stak een sigaar aan.

'Ik heb je een memo gestuurd over de enquêtes onder lezers die volgens mij gedaan moeten worden,' zei Hans.

Rinus knikte en wees met zijn sigaar naar de papieren die voor hem op tafel lagen.

'Ik heb het gelezen,' zei hij zacht, 'maar al die vragen over de rubrieken in de krant, dat hoeft voor mij niet.' De krant, dat was Vrij Nederland.

Hans had al gerekend op bezwaren in deze richting.

'Natuurlijk moet je je als redactie niet laten leiden door lezersaantallen en schoolcijfers,' zei hij haastig, 'maar het is wel handig om te weten wat het effect is van wat je doet.'

Rinus keek afwachtend. 'Noem eens een voorbeeld,' zei hij.

'Nou, bijvoorbeeld als je een schaakrubriek maakt,' vervolgde Hans zijn geprepareerde tekst, 'dan is het onzin om te verwachten dat die door veel mensen gelezen wordt. Misschien maar 10%. Maar die 10% moet dan wel waardering voor de rubriek hebben, dat mag je eisen van degene die zo'n rubriek maakt.'

Een kleine wolk van ongenoegen gleed over Rinus gezicht bij het woord 'eisen'. Hans merkte direct dat hij iets te enthousiast in zijn betoog was geweest. Rinus stond aan het hoofd van een eigengereide redactie en liet te pas en te onpas weten dat hij geen hoofdredacteur was maar slechts vergadervoorzitter. 'Meegeven' was in 1975 het beste antwoord op de democratiseringsgolf en niemand die dat beter kon dan Rinus. Zijn redactie zou absoluut niet willen weten wat de lezers van de stukken vonden, want dat zou hun redactionele onafhankelijkheid beïnvloeden. Voordat je het wist ging je je publiek naar de mond schrijven! Rinus was dan ook absoluut niet van plan

zoiets in de woensdagse redactievergadering te gaan propageren. 'Eisen...' herhaalde hij langzaam en tikte de as van zijn sigaar. Elk blijk van belangstelling was uit zijn gezicht verdwenen. 'Maar het belangrijkste is: je hoeft als redactie niets met die gegevens te doen,' hernam Hans snel, 'ik verzamel ze en je neemt er kennis van. Het is kennisverwerving. Dat is alles.'

Rinus knikte. Of dit instemming betekende of slechts dat hij de mededeling begreep liet hij in het midden. Hans kende hem inmiddels genoeg om te weten dat je nooit moest proberen Rinus tot concrete uitspraken te dwingen. Hij had van anderen gehoord dat Rinus ze soms wel deed, maar nooit op verzoek, altijd op onverwachte momenten, gevolgd door een vreemd hol gelach of een klap op tafel die toch weer twijfel zaaide aan de ernst van de mededeling. Rinus was enigmatisch.

'Kan je uitzoeken hoeveel mensen Vrij Nederland lezen vanwege de Zettertjes?' vroeg hij plotseling.

Hans wikte en woog.

'Lastig,' zei hij, 'ik kan het niet rechtstreeks vragen, want mensen liegen toch over alles wat met seks te maken heeft. Maar als ik vragen stel over de hoeveelheid tijd die ze in het blad lezen en de rubrieken die ze wel eens onder ogen krijgen, dan kan ik uit een combinatie van die gegevens wel wat halen, denk ik.'

'Ik ben benieuwd,' zei Rinus en stond op. Hans begreep de wenk en vouwde zijn blocnote dicht. Het was een gesprek van niks geweest, eigenlijk, maar hij had het gevoel dat hij een examen met succes had afgelegd. Elk bedrijf had zijn mores en hij had nu de eerste stappen gezet in het oerwoud van de spelregels van de Weekbladpers.

Zou Rinus misschien van de Zetterjes af willen, vroeg hij zich af, op de terugweg naar zijn witte kantoorcel.

Ze waren een vreemd verschijnsel in het blad. Vrij Nederland had natuurlijk wel eens een verhaal over partnerruil en andere moderne genietingen, maar was overwegend een aan politiek gewijd blad, serieus en bevlogen, met bittere spot als enige lichte toets. Wie links en intellectueel was kon dat direct laten zien door Vrij Nederland zichtbaar bij zich te dragen en velen gebruikten het blad op die manier als identificatiemiddel.

Handig in het café als je op zoek was naar een gelijkgestemde partner. En misschien was dat wel het begin geweest van het snel toenemende aantal contactadvertenties in het blad. De Zettertjes besloegen tezamen vaak minstens een volle krantformaatpagina en lieten zien hoe experimenteel het seksleven van de intellectueel van de jaren zeventig was.

Soms klaagden andere adverteerders over de vreemde reacties die zelfs een simpel 'Piano aangeboden' opleverde, de lezers raakten overal opgewonden van. Via Vrij Nederland kun je aan je gerief komen, was een boodschap die ook doordrong buiten de intellectuele kringen die het blad lezen.

Misschien stond Rinus onder druk van redactieleden die van deze smet af wilden, en vroeg hij zich af hoeveel verkochte exemplaren dat zou schelen. Hoe dan ook, het betekende dat Rinus geïnteresseerd was in zijn publiek, ook al wilde hij dat openlijk niet toegeven. Onderweg kwam hij Dick Koger tegen. De adjunct-

directeur probeerde hem met een vriendelijke knik te passeren, maar stopte beleefd toen Hans hem aansprak.

'Ja, dat plan van jou. Die enquêtes...' zei hij peinzend, 'dat lijkt me prima. Ik heb het niet echt goed gelezen, maar doe maar.'

'Ik ben net bij Rinus geweest,' vertelde Hans, 'en die wil weten hoeveel mensen het blad alleen lezen voor de Zettertjes. Is dat al eens onderzocht, heb je enig idee?'

Dick dacht na, tuitte zijn lippen.

'Nee,' zei hij, 'geen flauw. In mijn kennissenkring is het een rage te zoeken naar de vreemdste advertentie. Maar misschien is dat een excuus om ze te lezen. "Bankschroef geen bezwaar" was tot nu toe de mooiste.' Hans lachte.

'Het is een plaag,' zei Dick met een zucht, 'omdat we de commerciële seksadvertenties er uit moeten vissen. De redactie wil ze niet en je weet: de redactie heeft een veto. De advertentieorder-administratie leest dus alles wat als Zettertje wordt aangeboden. Maar er slippen elke week wel een paar professionele aanbiedingen tussendoor. Dan bieden ze iets aan wat in bepaalde kringen een code is.'

'Bidet aangeboden,' zei Hans begrijpend.

'Die hebben we nog niet gehad,' zei Dick, 'maar hij kan nog komen. We weigeren sowieso alle tweekoloms-advertenties, dan ben je meteen de seksclubs kwijt.'

'Handig,' knikte Hans. Het was een luxe probleem natuurlijk. Dick stak zijn hand op en liep verder. Nieuwsgierig gemaakt ging Hans op zoek naar de afdeling boekhouding. Hij wilde nu wel eens weten wat zo'n Zettertjespagina eigenlijk opracht.

**Het Bedrijf –
deel 1 Opwinding,
446 pagina's
€ 22,50**

Het Bedrijf is – net als *Voskuils* *Het Bureau* – de kroniek van een kantoor-gemeenschap, gebaseerd op de eigen ervaringen van de schrijver. Het speelt in de opwindende jaren zeventig, de grauwe jaren tachtig, de tamme jaren negentig. Het eerste van de drie delen is nu verschenen.

www.nijghenvanditmar.nl
www.hansvervoort.nl (o.a. fragmenten uit *Het Bedrijf*)
reacties: hans.vervoort@xs4all.nl